Załącznik do Uchwały
Rady Powiatu Garwolińskiego
Nr XXXIV/211/2026
z dnia 29 września 2026 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2026-2028

PCPR Garwolin, 2026

Spis treści

I. Wstęp..... 3
II. Ewaluacja realizacji Programu za lata 2023-2025……...……5
III. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu garwolińskiego…….……7
3.1 Rodzinna piecza zastępcza 7
3.2 Instytucjonalna piecza zastępcza..... 11
3.3 Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki . 14
3.4 Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej powiatu garwolińskiego……..17
IV. Rekomendacje dla realizacji programu rozwoju pieczy zastępczej 19
V. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej 21
5.1. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego. 22
5.2. Wsparcie funkcji opiekuńczo wychowawczej rodzin zastępczych. 23
5.3 Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i kształtowanie wizerunku rodzin zastępczych. 25
5.4. Rozwój sieci współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie wspierania rodzicielstwa zastępczego. 26
5.5. Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastepczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych 27
5.6. Podniesienie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu garwolińskiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej. 29
5.7. Działania prewencyjne wspierające rodziny w kryzysie celem zapobiegania umieszczania w pieczy zastępczej……30
VI. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2026-2028 31
6.1 Zestawienie liczba dzieci z rodzin biologicznych objetych wsparciem asystentem rodziny oraz zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w poszczególnych gminach powiatu garwolińskiego 31
6.2. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2023-2025……...33
6.3. Działania prewencyjne wspierające rodziny w kryzysie celem zapobiegania umieszczania w pieczy zastępczej……36
6.4. Limit rodzin zawodowych w latach 2026-2028 38
VII. Opis systemu monitoringu i ewaluacji. 39
VIII. Zakończenie..... 40
IX Spis tabel……..43

I. Wstęp

Organizację pieczy zastępczej w Polsce reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny zastępczej i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2026 r. poz. 980). Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. i zawiera regulacje w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej, aczkolwiek ulega modyfikacjom, a w parlamencie trwają zaawansowane prace nad jej istotną nowelizacją przygotowaną przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W obecnie obowiązującym prawodawstwie nałożone zostały obowiązki na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz podział kompetencji. Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej zostały szczegółowo opisane w dziale VI ustawy. Gmina skupia się na pracy z rodziną biologiczną przeżywającą trudności, aby zapobiec odebraniu dziecka. Powiat jest głównym organizatorem opieki zastępczej, gdy dziecko zostało już odebrane z rodziny biologicznej. Województwo odpowiada za zadania o charakterze regionalnym i szkoleniowym. Gmina odpowiedzialna jest w szczególności za opracowanie i realizacje 3-letnich programów wspierania rodziny, pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie wsparcia asystenta rodziny, tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Do kompetencji samorządu województwa należy m.in. organizowanie i prowadzenie ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, opracowanie programów wspierania rodziny, będących częścią strategii rozwoju województwa, szkolenie kadr wspierania rodziny i pieczy zastępczej, promowanie nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny.

Do zadań powiatu należy m. in.:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnionym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;

5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa;
8. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
9. zapewnienie niezbędnych badań lekarskich dla dziecka przyjętego do pieczy zastępczej;
10. wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38 d ust. 1 ustawy, ich aktualizacja;
11. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
12. finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym, opuszczającym pieczę zastępczą, szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo -wychowawczych typu rodzinnego;
13. sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Starosta Powiatu Garwolińskiego Zarządzeniem nr 31/2011 z dnia 9 grudnia 2011 r. organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie, w związku z tym większość zadań powiatu z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowanych jest przez tę jednostkę.

Art. 180 pkt. 1 ww. ustawy zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Jest to instrument

planowania strategicznego na najbliższe 3 lata, spójny ze strategią rozwiązywania problemów społecznych w powiecie garwolińskim. W związku z upłynięciem okresem obowiązywania dotychczasowego Programu, należało opracować nowy dokument, który będzie uwzględniał dotychczasowe doświadczenia. Program został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie i zawiera m. in. plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Głównym celem programu będzie zapewnienie każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodziców biologicznych optymalnych warunków rozwoju w rodzinnych formach opieki zastępczej, rozwój działań wspomagających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą, rozwijanie współpracy z gminami w celu umożliwienia powrotu dzieci do rodzin naturalnych.

II. Ewaluacja realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Garwolińskim (lata 2023-2025)

Realizacja celów założonych w programie przebiegała systematycznie, a podejmowane działania przez PCPR w Garwolinie bezpośrednio odpowiadały na zdiagnozowane lokalne potrzeby. Poniżej przedstawiono wyniki ewaluacji w układzie wskaźnikowo-analitycznym.

Cel 1. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego

- Wskaźnik powrotów: łącznie 19 dzieci powróciło do rodzin biologicznych (7 z pieczy rodzinnej, 12 z instytucjonalnej).
- Dynamika roczna: 2023 r. – 10 dzieci, 2024 r. – 5 dzieci, 2025 r. – 4 dzieci.
- Wniosek ewaluacyjny: Widoczny jest spadek liczby powrotów w kolejnych latach, co odzwierciedla trudniejszą specyfikę i złożone uwarunkowania prawno-opiekuńcze pozostałych w pieczy dzieci.

Cel 2. Wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczej i ekonomicznej rodzin zastępczych

- Szkolenia i edukacja: coroczne warsztaty dla wszystkich rodzin; w 2024 r. i 2025 r. dodatkowe szkolenia (50h teorii, 10h praktyki w Ośrodku Pomocy Dziecku „Zielone Izdebno") dla 12 i 9 osób z nowych rodzin.

- Poradnictwo specjalistyczne: wzrost wsparcia psychologicznego (62 rodziny w 2023 r., 71 w 2024 r., 96 w 2025 r.) dzięki zatrudnieniu drugiego psychologa w PCPR.
- Koordynacja i samopomoc: opieka koordynatorów (średnio 70 rodzin rocznie) oraz stałe prowadzenie przez psychologa PCPR 9 spotkań rocznie w ramach grup wsparcia.
- Wsparcie finansowe: świadczenia wypłacone wszystkim uprawnionym rodzinom: 2023 r. – 87 rodzin na kwotę 1 293 017 zł; 2024 r. – 89 rodzin na kwotę 1 663 181 zł; 2025 r. – 85 rodzin na kwotę 1 668 701 zł.
- Wniosek ewaluacyjny: Wzmocnienie kadrowe (drugi psycholog) znacznie zwiększyło dostępność i efektywność specjalistycznej pomocy psychologicznej.

Cel 3. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów

- Pozyskiwanie kandydatów: wzrost liczby przeszkolonych kandydatów na rodziny niezawodowe z 4 osób (2024 r.) do 12 osób (2025 r.).
- Nowe umieszczenia: spadek liczby dzieci po raz pierwszy trafiających do pieczy rodzinnej (28 w 2023 r., 19 w 2024 r., 13 w 2025 r.).
- Wniosek ewaluacyjny: Intensyfikacja promocji przyniosła wymierny efekt w postaci trzykrotnie większej liczby przeszkolonych kandydatów w 2025 roku.

Cel 4. Rozwój sieci współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej

- Posiedzenia zespołów: miało miejsce 17 posiedzeń (2023 r.), 18 (2024 r.) oraz 15 (2025 r.) z udziałem asystentów rodziny, pracowników socjalnych OPS, pracowników ośrodka adopcyjnego, pedagogów szkolnych i wychowawców (nie było kuratorów).
- Wniosek ewaluacyjny: Utrzymano stałą, wysoką częstotliwość wielosektorowych konsultacji sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Cel 5. Poprawa sytuacji życiowej i społecznej wychowanków usamodzielnianych

- Programy usamodzielnienia: indywidualne wsparcie objęło 15 osób (2023 r.), 11 osób (2024 r.) i 16 osób (2025 r.).
- Pomoc finansowa (kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie): łączne koszty wyniosły 193 456 zł (2023 r.), 227 320 zł (2024 r.) i 195 124 zł (2025 r.).
- Wniosek ewaluacyjny: Pełna realizacja wsparcia finansowego i merytorycznego na rzecz wchodzących w dorosłość wychowanków, która jednak nie stanowi pełnego rozwiązania problemu usamodzielnienia.

Cel 6. Utrzymanie standardów instytucjonalnej pieczy zastępczej

- Baza lokalowa: dwie placówki po 14 miejsc na terenie powiatu.
- Zgodność z przepisami: w placówce socjalizacyjnej (OPD „Zielone Izdebno” 2) stan zgodny z decyzjami Wojewody Mazowieckiego. W placówce interwencyjnej (OPD

„Zielone Izdebno” 1) odnotowano okresowe przekroczenia limitu miejsc, wymuszone stanem nagłego kryzysu dzieci oraz ustawowym obowiązkiem przyjmowania cudzoziemców.

- Wniosek ewaluacyjny: Ciągłość funkcjonowania placówek została zachowana, a odstępstwa od limitów w części interwencyjnej miały charakter obiektywny i niezależny od organizatora.

Podsumowując należy stwierdzić, że zasadniczo założenia poprzedniego Programu zostały zrealizowane, jednakże wymagają one dalszej realizacji w latach następnych, co będzie miało odzwierciedlenie w niniejszym Programie.

III. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu garwolińskiego

Na terenie powiatu funkcjonują dwa rodzaje pieczy zastępczej: rodzinna i instytucjonalna. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców.

3.1. Rodzinna piecza zastępcza

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:
a) spokrewniona,
b) niezawodowa,
c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego i specjalistyczna,
2) rodzinny dom dziecka.

Na terenie powiatu garwolińskiego zdecydowaną większość rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione z dzieckiem tj. 61%. Rodziny te tworzą dziadkowie – 87% oraz rodzeństwo – 13%. Udział rodzin niezawodowych wynosi 37%. W powiecie garwolińskim funkcjonują dwie zawodowe rodziny zastępcze. Wśród rodzin zastępczych przeważają rodziny o strukturze niepełnej – 59%. Małżeństwa stanowią 41% ogółu rodzin. Najliczniejszą grupę wśród rodzin zastępczych tworzą rodzice pomiędzy 51 a 60 rokiem życia – 31% oraz 61 a 70 rokiem życia – 28%. Najrzadziej zdarzają się opiekunowie do 30 roku życia – 6%. Większość rodzin zastępczych – 60% mieszka w środowisku wiejskim. Najwięcej rodzin zastępczych sprawuje funkcje opiekuńczo - wychowawcze w stosunku do jednego dziecka – 67%. Trojgiem bądź większą liczbą dzieci opiekuje się 9% rodzin zastępczych. Najwięcej dzieci w rodzinnej

pieczy zastępczej jest w wieku od 14 do 17 lat – 32%. Jeśli chodzi o płeć dzieci, to w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu garwolińskiego przebywa więcej dziewczynek – 52%. Dwanaścioro dzieci posiada orzeczenie o niepełnosprawności. Najliczniejszą grupę stanowią dzieci przebywające w rodzinie zastępczej powyżej 3 lat – 53%. Fakt ten świadczy o tym, że tymczasowość wpisana w określenie opieki zastępczej jest czysto teoretycznym zapisem, bowiem rzadko się zdarza, że wychowankowie wracają do swoich rodziców biologicznych lub zostają adoptowani. Dzieci przebywające przez krótki czas w opiece zastępczej żyją w rodzinach, które powstały w ostatnim roku i stanowią 3% wszystkich rodzin zastępczych. Wśród dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej najliczniejszą grupę tworzą dzieci wywodzące się z rodzin biologicznych dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu i narkotyków jednego bądź obojga rodziców - 45%. Kolejną dość liczną grupę stanowią dzieci z rodzin niepełnych i niezaradnych życiowo. W wielu przypadkach można mówić o bezradności czy niewydolności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Sieroty zupełne stanowią 4% podopiecznych rodzin zastępczych. Z powyższej analizy wynika, iż rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu garwolińskiego są zróżnicowane pod względem swojej struktury, wieku, środowiska zamieszkania, liczby umieszczonych dzieci, wieku tych dzieci oraz przyczyn umieszczenia, a także okresu pobytu w pieczy zastępczej.

Poniższe tabele przedstawiają dane o rodzinach zastępczych w latach 2023-2025.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu garwolińskiego

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	53	54	52
Niezawodowa	32	33	31
Zawodowa	2	2	2
Ogółem	87	89	85

Tabela 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu garwolińskiego

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	81	83	72

Niezawodowa	45	47	46
Zawodowa	9	8	7
Ogółem	135	138	125

Tabela 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu garwolińskiego pochodzących z innych powiatów

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	9	10	5
Niezawodowa	10	10	10
Zawodowa	0	0	0
Ogółem	19	20	15

Tabela 4. Liczba dzieci z powiatu garwolińskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	4	5	8
Niezawodowa	3	5	4
Zawodowa	1	1	1
Ogółem	8	11	13

Tabela 5. Dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	20	7	6
Niezawodowa	6	8	7
Zawodowa	2	4	0
Ogółem	28	19	13

Tabela 6. Dzieci do 18 roku życia, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą

Forma rodziny zastępczej	2023	2024	2025
Spokrewniona	3	7	1
Niezawodowa	4	5	6
Zawodowa	5	1	2
Ogółem	12	13	9

Tabela 7. Szkolenia w zakresie pieczy zastępczej – liczba osób przeszkolonych

Szkolenia dla:	2023	2024	2025
Kandydatów	0	4	12
Rodzin zastępczych	0	12	9

W analizowanym okresie, w stosunku do lat 2020-2023, odnotowano nieznaczny wzrost potencjału rodzinnej pieczy zastępczej. Liczby rodzin zastępczych niezawodowych wzrosła o 0,30%, a spokrewnionych z dzieckiem o 0,17%. Obserwowana jest tendencja do powierzania opieki opiekunom (przeważnie babciom) w wieku 51-70 zajmujących się najczęściej młodzieżą w wieku 14-17 lat. Utrzymująca się na stałym poziomie liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, świadczy o silnych więziach rodzinnych i tendencji do pozostawiania dzieci pod opieką najbliższych. Jednocześnie stała, niska liczba rodzin zawodowych wskazuje na deficyt najbardziej wyspecjalizowanych form opieki, niezbędnych w sytuacjach interwencyjnych. W tym samym czasie minimalnie wzrosła ogólna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej o 0,18%, co świadczy o stabilizacji systemu w tym obszarze.

Warto zwrócić uwagę na obłożenie poszczególnych form opieki. Podczas, gdy w rodzinach spokrewnionych na jedną rodzinę przypada średnio 1-2 dzieci, w rodzinach zawodowych wskaźnik ten jest znacznie wyższy i wynosi średnio 3-4 dzieci na rodzinę. Potwierdza to, że rodziny zawodowe, mimo że są nieliczne, pełnią kluczową rolę w przyjmowaniu większych grup rodzeństw lub dzieci w trudniejszych sytuacjach.

Dzieci z powiatu garwolińskiego, umieszczone w rodzinach zastępczych niezawodowych poza terenem powiatu, to głównie podopieczni umieszczeni w rodzinach

dalszych krewnych. Natomiast dziecko przebywające w rodzinie zastępczej zawodowej, poza terenem powiatu, zostało w niej umieszczone jeszcze przed wejściem w życie obecnej ustawy.

Niezmiennie utrzymuje się trend przewagi nowych umieszczeń w rodzinnej pieczy zastępczej nad liczbą dzieci do 18 roku życia opuszczających ją w roku sprawozdawczym. Liczba dzieci opuszczających pieczę przed 18 rokiem życia pozostaje na podobnym poziomie. Główne przyczyny opuszczenia pieczy to: powrót do rodziny naturalnej, umieszczenie w innej formie rodziny zastępczej, przekazanie do adopcji, umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W ostatnich latach odnotowano nieznaczny wzrost liczba kandydatów gotowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2023 r. ze względu na obostrzenia sanitarne spowodowane pandemią COVID-19, PCPR w Garwolinie nie organizowało szkolenia w zakresie pieczy zastępczej. Wzrost liczby przeszkolonych osób, jest kluczowym wskaźnikiem, ponieważ te osoby stanowią potencjalną bazę dla tworzenia nowych rodzin niezawodowych i zawodowych w kolejnych latach, co może rozwiązać problem niedoboru miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.

3.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżnia następujące formy instytucjonalnej pieczy zastępczej:

a) placówki opiekuńczo-wychowawcze:
- interwencyjne,
- socjalizacyjne,
- specjalistyczno-terapeutyczne,
- rodzinne;

b) regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;

c) interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Na terenie Powiatu Garwolińskiego funkcjonuje Ośrodek Pomocy Dziecku „Zielone Izdebno" 1 placówka typu interwencyjnego oraz Ośrodek Pomocy Dziecku „Zielone Izdebno" 2 placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego. Każda placówka dysponuje 14 miejscami.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby: emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;

2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;

3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;

4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;

5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;

6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;

7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie realizuje postanowienia sądów o umieszczaniu małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tym zakresie uzgadnia z Dyrektorem Ośrodka Pomocy Dziecku „Zielone Izdebno" 1 miejsce dla dziecka i wydaje skierowanie oraz kompletuje niezbędną dokumentację. W przypadku braku miejsc w lokalnej placówce oraz zgodnie z postanowieniem sądu odnośnie zmiany placówki małoletniemu, PCPR poszukuje miejsca na terenie innych powiatów. Ponadto bada sytuację socjalno-bytową rodziców biologicznych dzieci umieszczanych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ustala im odpłatność za pobyt dzieci w danej placówce.

Poniższe tabele przedstawiają dane o dzieciach w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2023-2025.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące liczby przyjętych dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu garwolińskiego w latach 2023-2025

		2023	2024	2025
1. Liczba przyjętych dzieci ogółem		**18**	**21**	**8**
1a. Liczba przyjętych dzieci do placówki interwencyjnej		17	18	6
	w tym dzieci z terenu powiatu garwolińskiego	11	12	6
	w tym dzieci z terenu innego powiatu	6	6	0
1b. Liczba przyjętych dzieci do placówki socjalizacyjnej		1	3	2
	w tym dla dzieci z terenu powiatu garwolińskiego	1	3	2

* wszystkie dzieci przyjęte do placówki socjalizacyjnej przebywały najpierw w placówce interwencyjnej

Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci przebywających w ciągu danego roku w placówkach na terenie powiatu garwolińskiego

		2023	2024	2025
1. Liczba dzieci ogółem		**60**	**44**	**41**
1a. Liczba dzieci w placówce interwencyjnej		37	37	34
	w tym dzieci z terenu powiatu garwolińskiego	17	21	22
	w tym dzieci z terenu innego powiatu	20	16	12
1b. Liczba dzieci w placówce socjalizacyjnej		6	7	7
	w tym dzieci z terenu powiatu garwolińskiego	6	7	7

* do placówki socjalizacyjnej kierowane są dzieci tylko z terenu powiatu garwolińskiego

Tabela 10. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci opuszczających w ciągu danego roku placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie powiatu garwolińskiego:*

	2023	2024	2025
1. Liczba dzieci opuszczających ogółem	**19**	**8**	**13**
w tym powróciły do domu rodzinnego ze względu na ukończone 18 lat	3	3	4
w tym powróciły do domu przed ukończeniem 18 lat	6	3	3
w tym zostały umieszczone w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej	7	2	3
w tym zostały umieszczone w rodzinie zastępczej	0	0	2
w tym założyły własne gospodarstwo domowe	2	0	1
w tym zostały umieszczone w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub w innym ośrodku	1	0	0

* dotyczy wszystkich dzieci opuszczających ośrodek

Tabela 11. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci z terenu powiatu garwolińskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem w latach 2023-2025

	2023	2024	2025
1. Liczba dzieci przebywających w ciągu roku ogółem	**18**	**10**	**6**
w tym liczba dzieci umieszczonych w danym roku	3	0	0
2. Liczba dzieci opuszczających placówki poza powiatem	7	4	3

3.3. Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki

Stosownie do art. 140 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka,

placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwaną dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

1) przyznaje się pomoc na:

a) kontynuowanie nauki,

b) usamodzielnienie,

c) zagospodarowanie;

2) udziela się pomocy w uzyskaniu:

a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,

b) zatrudnienia;

3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

1) 3 lat - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
2) roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo - wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo -terapeutyczną.

Osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnieciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego, przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, indywidualnego programu usamodzielnienia. Program ten jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. Poniższe tabele przedstawiają dane o pełnoletnich wychowankach pieczy zastępczej w latach 2023-2025.

Tabela 12. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	9	8	7
Liczba wychowanków rodzin zastępczych niezawodowych	4	5	6
Ogółem	13	13	13

Tabela 13. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej kontynuujących naukę

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	9	9	5

Tabela 14. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	1	4	4
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych niezawodowych	4	5	2
Ogółem	5	9	6

Tabela 15. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	3	1	4

Tabela 16. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych spokrewnionych	1	3	6
Liczba wychowanków z rodzin zastępczych niezawodowych	3	1	8
Ogółem	4	4	14

Tabela 17. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie

Rok	2023	2024	2025
Liczba wychowanków	0	0	0

W analizowanym okresie liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę utrzymywała się na stałym poziomie, natomiast odnotowano niepokojący, widoczny spadek liczby kontynuujących naukę wychowanków z pieczy instytucjonalnej.

Analiza danych wskazuje na nieznaczną tendencję wzrostową, w porównaniu z latami 2020-2023, w zakresie liczby wychowanków, zarówno z rodzin zastępczych, jak i placówek opiekuńczo - wychowawczych, którzy otrzymali wsparcie finansowe na usamodzielnienie.

Liczba osób z rodzinnej pieczy zastępczej objętych pomocą na zagospodarowanie znacznie wzrosła, przy czym wnioski o tę formę wsparcia nie zostały złożone przez osoby opuszczające instytucjonalną pieczę zastępczą.

Większa aktywność wychowanków rodzin zastępczych, w ubieganiu się o pomoc finansową, w porównaniu do wychowanków z placówek opiekuńczo- wychowawczych wynika m.in. z różnic w przygotowaniu do dorosłości oraz relacjach z opiekunami usamodzielnienia. Rodziny zastępcze zazwyczaj aktywnie wspierają wychowanka w procesie usamodzielnienia, motywują ich do dalszej edukacji i zabezpieczenia przyszłości materialnej.

Wychowankowie placówek gorzej oceniają wsparcie społeczne, co przekłada się na mniejszą motywację do formalnych działań. Nierzadko wychowankowie pieczy instytucjonalnej wracają do dysfunkcyjnych rodzin biologicznych, co przerywa proces

usamodzielnienia. Podsumowując, system pieczy instytucjonalnej często nie przygotowuje wystarczająco do samodzielności.

Głównym problemem osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Często osoby te cechują się biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Wszystkie te okoliczności utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego wskazane jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiający młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

3.4 Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej powiatu garwolińskiego

Mocne strony:

- Doświadczona kadra: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (dyrektor, 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, starszy specjalista pracy socjalnej, 2 inspektorów), 3 psychologów, pedagodzy.
- Stabilny system szkoleń: Wypracowane procedury kwalifikowania i szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Infrastruktura wsparcia: Istnienie grup wsparcia. Organizowanie cyklicznych spotkań, które budują więź między rodzinami oraz szkolenia dla rodzin zastępczych.
- Dobra współpraca z sądami i kuratorami: Sprawny przepływ informacji.
- Dostęp do superwizji dla pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej: Możliwość korzystania ze wsparcia zewnętrznych ekspertów.
- Wzrost wynagrodzeń dla rodzin zawodowych.
- Podjęta współpraca z fundacjami zajmującymi się pieczą zastępczą (np. Podaj Dobro) oraz instytucjami, organizacjami, uczelniami (np. Wojskowa Akademia Techniczna).
- Istniejące świetlice środowiskowe wychowawczo-terapeutyczne prowadzące działalność prewencyjną.

Słabe strony:

- Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodzin zawodowych: Zbyt mała liczba osób w stosunku do potrzeb.
- Wysoka średnia wieku opiekunów.

- Wypalenie zawodowe osób pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej.
- Brak ustawowego ubezpieczenia emerytalnego dla rodzin zastępczych.
- Brak ustawowego pierwszeństwa w dostępie do lekarzy specjalistów.
- Zbyt mała liczba świetlic środowiskowych wychowawczo-terapeutycznych prowadzących działalność prewencyjną.
- Ograniczone możliwości wsparcia terapeutycznego i pomocowego, zwłaszcza psychiatrycznego.

Szanse:

- Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na deinstytucjonalizację i mieszkania chronione.
- Zmiany ustawowe: Wprowadzenie wyższych świadczeń dla rodzin zastępczych, co może zachęcić nowych kandydatów.
- Wzrost świadomości społecznej, kampanie promocyjne: Większa akceptacja i zrozumienie idei rodzicielstwa zastępczego w mediach.
- Współpraca z NGO: Możliwość delegowania wspólnych działań dotyczących pieczy zastępczej do organizacji pozarządowych.
- Programy rządowe i unijne.
- Cyfryzacja usług: Wykorzystanie narzędzi online do szybkiej komunikacji oraz prowadzenia szkoleń.
- Nawiązanie współpracy z lokalnymi firmami w celu wsparcia rzeczowego rodzin.
- Szersze współdziałanie z ośrodkami pomocy społecznej, parafiami, szkołami i jednostkami samorządu terytorialnego.
- Nowe świetlice środowiskowe wychowawczo-terapeutyczne prowadzące działalność prewencyjną.
- Wprowadzenie wolontariatu do rozwiązywania niektórych potrzeb rodzin zastępczych.
- Wykorzystanie miejscowej bazy poradnictwa i wsparcia dla rodzin oraz tworzenie nowych miejsc do tego.

Zagrożenia:

- Kryzys demograficzny i ekonomiczny: Trudność w znalezieniu kandydatów ze względu na niepewność finansową, brak gotowości do podjęcia zobowiązań opiekuńczych.

- Wzrost liczby dzieci z trudnościami: Coraz więcej dzieci z zaburzeniami zachowania, z FAS, spektrum autyzmu czy traumami, wymagających specjalistycznej opieki.
- Niski prestiż funkcji: Negatywne postrzeganie rodzin zastępczych przez pryzmat incydentalnych sytuacji patologicznych nagłaśnianych w mediach.
- Wysoki poziom problemów społecznych prowadzący do konieczności odebrania dzieci.
- Ryzyko pogorszenia zdrowia psychicznego rodzin zastępczych z powodu obciążeń emocjonalnych.
- Konflikty z rodzicami biologicznym: Rosnąca agresja lub utrudnianie pracy przez rodziców biologicznych.
- Inflacja i koszty życia: Świadczenia mogą nie nadążać za realnymi kosztami utrzymania oraz leczenia dzieci z niepełnosprawnością.

IV. Rekomendacje dla realizacji programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie garwolińskim

Poniżej przedstawiamy zestawienie wybranych rekomendacji z diagnozy oraz ewaluacji, które powinny być brane pod uwagę przy wdrażaniu Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028.

1. Intensywna promocja rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych.
    - Transformacja postrzegania pieczy zastępczej wśród realizatorów systemu oraz mieszkańców powiatu, oparta na kampaniach promujących rodzicielstwo zastępcze w społeczności lokalnej.
    - Aktywne działania rekrutacyjne w celu pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, w tym zawodowych.
    - Konsekwentne dążenie do zmniejszenia liczby dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na rzecz rodzinnych form pieczy.
2. Wsparcie i profesjonalizacja istniejących rodzin zastępczych.
    - Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej poprzez organizację szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze oraz specjalistycznych szkoleń dla rodzin zastępczych.
    - Organizowanie rodzin pomocowych umożliwiających rodzinom zawodowym i niezawodowym wypoczynek oraz wsparcie w sytuacjach losowych.

- Zapewnienie szerokiego wsparcia merytorycznego, finansowego i specjalistycznego (psycholog, pedagog, terapeuta, prawnik) co zwiększa stabilność pieczy.

3. Zacieśnienie współpracy instytucjonalnej.
    - Budowanie spójnego systemu współpracy PCPR z ośrodkami pomocy społecznej, sądami, szkołami i organizacjami trzeciego sektora, z podmiotami które działają na rzecz rodzin, w celu ograniczenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.
4. Intensywna praca z rodzinami biologicznymi.
    - Organizowanie wsparcia dla rodziców biologicznych w celu eliminacji przyczyn umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej i umożliwienie jego powrotu do rodziców naturalnych – we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej.
    - Promowanie działania istniejących świetlic środowiskowych na terenach gmin oraz dążenie do powstawania nowych - we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej (szczególnie asystenci rodziny) oraz stowarzyszeniami, fundacjami.
    - Dążenie do rozbudowy wsparcia zagrożonych rodzin biologicznych – terapie, pomoc psychologiczna, pedagogiczna, prawna – we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej oraz stowarzyszeniami, fundacjami.
    - Utrzymywanie i pielęgnowanie kontaktów dziecka z rodziną biologiczną, jeśli to jest zgodne z dobrem dziecka.
5. Kompleksowe działania na rzecz osób usamodzielnianych.
    - Tworzenie programów wsparcia zawodowego i mieszkaniowego dla pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (rodzinną i instytucjonalną).
    - Współpraca z NGO działającymi w tym zakresie.

V. Cele i kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 w powiecie garwolińskim

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 jest plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie garwolińskim.

Cele szczegółowe i kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2026-2028 przedstawia poniższa tabela.

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Czas realizacji	Podmioty uczestniczące	Źródła finansowania	Wartość docelowa
5.1. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego.	1. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych, poprzez poradnictwo specjalistyczne dla rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej.	- liczba rodzin biologicznych, które korzystały z porad specjalistycznych, - liczba dzieci, które wróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej,	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki wsparcia dziennego, szkoły i placówki oświatowe,	budżet gminy, powiatu, państwa, fundusze unijne,	10 rodzin 15 dzieci
	2. Współpraca organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z ośrodkami pomocy społecznej i sądami pod kątem powrotu dzieci do rodzin biologicznych.	- liczba posiedzeń zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka na których wnioskowano o powrót dzieci do rodziny biologicznej,	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, Sąd Rodzinny	budżet powiatu, gminy,	10 zespołów rocznie
	3. Tworzenie sieci wsparcia poinkluzyjnego dla rodzin biologicznych, w tym asystentura rodziny	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny po powrocie dziecka,	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, organizacje pozarządowe, asystenci rodziny	budżet gminy, powiatu, fundusze unijne	5 rodzin objętych wsparciem poinkluzyjnym rocznie

5.2. Wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin zastępczych.	1. Rozbudowanie systemu szkoleń dla rodzin zastępczych dostosowanych do indywidualnych potrzeb wynikających z doświadczanych przez nie problemów, podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodzin zastępczych i ich zdolność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.	- liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodzin zastępczych,	lata 2026-2028	PCPR, rodziny zastępcze, eksperci,	budżet powiatu, państwa, fundusze unijne,	1-2 szkolenia rocznie
	2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego (psycholodzy, pedagog, prawnik, terapeuci).	- liczba rodzin zastępczych, które korzystają z poradnictwa specjalistycznego,	lata 2026-2028	PCPR, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe,	budżet powiatu, państwa, fundusze unijne,	20 rodzin rocznie
	3. Wzmocnienie funkcji ekonomicznej rodzin zastępczych poprzez wypłatę świadczeń	- liczba rodzin korzystających ze świadczeń finansowych,	lata 2026-2028	PCPR, rodziny zastępcze, MRPiPS, powiaty,	budżet powiatów, gmin, państwa, fundusze unijne,	75 rodzin rocznie

	przewidzianych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.					
	4. Wsparcie organizacyjne rodzin zastępczych poprzez tworzenie rodzin pomocowych.	- liczba utworzonych rodzin pomocowych, - liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem rodzin pomocowych,	lata 2026-2028	PCPR, rodziny zastępcze, rodziny pomocowe,	budżet powiatu, fundusze unijne,	2 rodziny rocznie 4 rodziny rocznie
	5. Zaktywizowanie środowiska rodzin zastępczych w kierunku działań samopomocowych poprzez organizowanie grup wsparcia rodzin zastępczych.	- liczba osób uczęszczających na grupy wsparcia,	lata 2026-2028	PCPR, rodziny zastępcze,	budżet powiatu, państwa, fundusze unijne,	20 osób rocznie

5.3 Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i kształtowanie wizerunku rodzin zastępczych.	1. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, poprzez działania promocyjne: opracowanie plakatów, ulotek, informatorów oraz kontakt z lokalnymi mediami.	- liczba pozyskanych kandydatów na rodziców zastępczych, - liczba nowych rodzin zastępczych,	lata 2026-2028	Starostwo Powiatowe – Zespół Promocji Powiatu, PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, lokalne media, Sąd Rodzinny	budżet powiatu, fundusze unijne,	15 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodo-wej, zawodowej 15 nowych rodzin zastępczych
	2. Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	- liczba przeprowadzonych szkoleń, - liczba przeprowadzonych procedur kwalifikacyjnych,	lata 2026-2028	PCPR, podmioty niepubliczne posiadające pozytywną decyzję MRPiPS,	budżet powiatu, państwa, fundusze unijne,	1-2 szkolenia rocznie 15 przeprowa-dzonych procedur kwalifika-cyjnych
	3. Edukacja społeczna, integracja oraz współpraca partnerska ze	- liczba przeprowadzonych spotkań edukacyjno-informacyjnych w placówkach	lata 2026-2028	PCPR, placówki oświatowe, instytucje kultury, lokalne parafie, parafialne zespoły Caritas, lokalne media, organizacje pozarządowe,	budżet powiatu, środki od sponsorów, partnerów	min. 14 parafii objętych współpracą rocznie w obszarze

	społecznością lokalną i wyznaniową na rzecz pieczy zastępczej.	oświatowych i salkach parafialnych, - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych i promocyjnych, - stoiska PCPR o charakterze informacyjnym podczas wydarzeń różnego typu - inne oddziaływania promocyjne				promocji rodzicielstwa zastępczego, minimum 1 duża impreza - promocyjna o zasięgu powiatowym rocznie oraz inne wydarzenia i stoiska
5.4. Rozwój sieci współpracy międzyinstytu - cjonalnej i między-sektorowej w zakresie wspierania rodzicielstwa zastępczego.	1. Optymalizacja funkcjonowania zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.	- liczba posiedzeń zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka,	lata 2026-2028	pedagodzy, psycholodzy, asystenci rodzin, pracownicy socjalni OPS, pracownicy ośrodka adopcyjnego, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, rodzice biologiczni, kuratorzy, wychowawcy i pedagodzy szkolni, rodziny zastępcze, PCPR	budżet powiatu, państwa, fundusze unijne,	ok. 15 zespołów rocznie
	2. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej	- liczba informacji dotyczących oferowanego	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MGOPS, MOPS, GOPS, asystenci rodzin, sądy rodzinne,	budżet powiatu, gmin, państwa,	ok. 200 informacji rocznie

	w obszarze wspierania rodziny (pion społeczno-prawny) 3. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze edukacji, rozwoju i wsparcia specjalistycznego dziecka (pion oświatowo-terapeutyczny)	wsparcia pomiędzy poszczególnymi uczestnikami pieczy zastępczej (w obszarze pomocy społecznej i sądownictwa) - liczba informacji dotyczących oferowanego wsparcia pomiędzy poszczególnymi uczestnikami pieczy zastępczej (w obszarze edukacji i terapii)	lata 2026-2028	kuratorzy rodzinni, ośrodki adopcyjne, rodziny biologiczne, PCPR, koordynatorzy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły, przedszkola, pedagodzy i psycholodzy szkolni, rodziny zastępcze, inne bliskie wychowankom osoby	budżet powiatu, gmin, państwa,	60 informacji rocznie
5.5. Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.	1. Pomoc w opracowywaniu skutecznych indywidulanych programów usamodzielnienia, monitorowanie ich aktualizacji i końcowych realizacji.	- liczba opracowanych indywidualnych programów usamodzielnienia,	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, PUP placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, wychowankowie, opiekunowie procesu usamodzielnienia, szkoły/uczelnie, pracodawcy, NGO, fundacje,	budżet powiatu, gmin, stypendia, środki z fundacji	35 indywidu-alnych programów usamo-dzielnienia rocznie

	2. Pomoc osobom usamodzielnianym w pozyskiwaniu mieszkań z zasobów gminy.	- liczba wychowanków, którym udzielono pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,	lata 2026-2028	PCPR, MOPS, MGOPS, GOPS, gminy, opiekunowie usamodzielnienia, organizacje pozarządowe,	budżet powiatu, gmin, państwa, środki fundacji,	wg potrzeb i możliwości
	3. Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki, uzyskaniu kwalifikacji zawodowych oraz uzyskaniu zatrudnienia.	- liczba wychowanków, którym udzielono pomocy w uzyskaniu wykształcenia, znalezieniu pracy oraz wsparcia specjalistycznego, - liczba osób, które usamodzielniły się,	lata 2026-2028	PCPR, MOPS, MGOPS, GOPS, NGO, placówki oświatowe, PUP, placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, opiekunowie usamodzielnienia, organizacje pozarządowe	budżet powiatu, gmin, państwa,	wg potrzeb i możliwości wg potrzeb i możliwości

5.6. Podniesienie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu garwolińskiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.	1. Działania mające na celu utrzymanie odpowiedniej liczby miejsc, jakości usług i dostosowanie funkcjonujących placówek do wymogów ustawowych.	- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu garwolińskiego dostosowanych do obowiązujących standardów, - wyniki kontroli Wojewody (brak zaleceń pokontrolnych jako wskaźnik jakości)	lata 2026-2028	placówki opiekuńczo-wychowawcze, PCPR, Starostwo Powiatowe, Sąd Rodzinny	budżet powiatu, wpłaty z innych powiatów, fundusze unijne	100% dzieci objętych pieczą ma zapewnione standardy bytowe zgodne z ustawą, 100% zgodności z ustawowym standardem opieki i wychowania
	2. Zapewnienie dzieciom wysokiej jakości całodobowej opieki i wychowania, poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, indywidualizacji oraz zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb bytowych i emocjonalnych a także praw.	- liczba dzieci, którym zapewniono całodobową opiekę (w relacji do liczby wydanych postanowień sądowych) - liczba dzieci, u których stwierdzono poprawę funkcjo-nowania emocjonalno-społecznego oraz zaspokojenie potrzeb	lata 2026-2028	placówki opiekuńczo-wychowawcze, PCPR	budżet powiatu, budżet państwa	zapewnienie miejsc dla dzieci z terenu powiatu, z zachowaniem limitu 14 dzieci w jednej placówce wszystkie dzieci posiadają aktualne plany pomocy

		bytowych zgodnie ze standardami				
	3. Praca nad powrotem dzieci do rodzin biologicznych i dążeniem do regulacji prawnej dzieci	- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych - liczba dzieci z uregulowaną sytuacja prawną	lata 2026-2028	placówki opiekuńczo-wychowawcze, OPS, PCPR, ośrodki adopcyjne, Sąd Rodzinny	budżet powiatu, budżety gmin, budżet państwa	wzrost odsetka powrotów dzieci do rodzin biologicznych, wzrost odsetka dzieci z uregulowaną sytuacją prawną
5.7. Działania prewencyjne wspierające rodziny w kryzysie, celem zapobiegania umieszczania w pieczy zastępczej.	1. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych, poprzez działanie asystentów rodziny i poradnictwo specjalistyczne dla rodzin biologicznych w kryzysie bądź zagrożonych.	- liczba rodzin biologicznych objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba rodzin biologicznych, które korzystały z porad, wsparcia, terapii specjalistycznych,	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, NGO, szkoły i placówki oświatowe,	budżet gminy, powiatu, państwa, fundusze unijne, inne	asystent w każdej gminie, 100% rodzin objętych wsparciem przynajmniej 30 rodzin rocznie
	2. Wsparcie dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem poprzez zajęcia w świetlicach środowiskowych	- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach	lata 2026-2028	PCPR, CUS, MOPS, MGOPS, GOPS, NGO, GKRPA	budżet gminy, środki pozabudżetowe	minimum 120 dzieci rocznie

VI. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2026-2028

Zgodnie z art. 56 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 3-letnim powiatowym programie dotyczącym rozwoju pieczy zastępczej określa się limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy.

6.1. Zestawienie liczbowe dzieci z rodzin biologicznych objętych wsparciem asystenta rodziny oraz zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w poszczególnych gminach powiatu garwolińskiego.

Tabela 18. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego objętych wsparciem asystentów rodziny i zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej- stan na 31.05.2026 r.

Miasto/Gmina	Liczba dzieci w rodzinach biologicznych objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej
Garwolin m.	23	0
Łaskarzew m.	22	2
Pilawa	28	17
Żelechów	21	3
Borowie	20	0
Garwolin gm.	14	0
Górzno	6	0
Łaskarzew gm.	13	4
Maciejowice	7	0
Miastków Kościelny	13	0
Parysów	17	0
Sobolew	22	0
Trojanów	12	1
Wilga	23	4
Razem	**241**	31

Na podstawie danych z OPS - łączna liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny: 241, zaś łączna liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej: 31. Z powyższych danych wynika, iż ok. 12,86% dzieci objętych wsparciem asystenta jest zagrożonych odebraniem z rodziny naturalnej. Najwyższe zagrożenie wykazuje gmina Pilawa.

Oznacza to, że ponad połowa rodzin pracujących z asystentem jest w kryzysie o wysokim ryzyku. Inne obszary ryzyka to gmina Łaskarzew, gmina Wilga, gmina Żelechów, miasto Łaskarzew, gmina Trojanów.

Obszary stabilne: miasto Garwolin, gminy Borowie, Garwolin, Górzno, Miastków Kościelny, Parysów, Sobolew i Maciejowice, które nie wykazują dzieci zagrożonych, mimo obecności asystenta rodziny.

Analiza potwierdza konieczność intensywnej pracy asystentów, aby zapobiec wzrostowi liczby dzieci w pieczy zastępczej (co jest zgodne z celami). Wysoka liczba dzieci wspieranych w gminach, świadczy o profilaktycznym, a nie tylko reaktywnym działaniu asystentów.

Tabela 19. Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim w sprawach opiekuńczych z podziałem na gminy w powiecie garwolińskim- stan na 31.05.2026 r.

Miasto/Gmina	Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim w sprawach opiekuńczych
Garwolin m.	52
Łaskarzew m.	12
Pilawa	22
Żelechów	20
Borowie	7
Garwolin gm.	18
Górzno	9
Łaskarzew gm.	7
Maciejowice	15
Miastków Kościelny	7
Parysów	9
Sobolew	17
Trojanów	13
Wilga	14
Razem	**222**

Z przedstawionych danych wynika, że w powiecie garwolińskim nadzorem kuratorskim objęte są 222 rodziny. Najtrudniejsza sytuacja występuje w mieście Garwolinie (52 rodziny, co stanowi ok. ¼ wszystkich przypadków), co ma odzwierciedlenie w fakcie, że jest to jednocześnie największy ośrodek miejski. Pozostała większość nadzorów przypada na gminy miejsko-wiejskie: Pilawa i Żelechów. To zjawisko typowe, ponieważ większe skupiska

ludności generują zazwyczaj więcej wyzwań społeczno-wychowawczych. W niektórych gminach wskaźniki są bardzo niskie: Borowie, Garwolin, Łaskarzew, Miastków Kościelny, po 7-9 rodzin. Pokazuje to, że w tych rejonach sytuacja wychowawcza w rodzinach jest bardziej ustabilizowana lub problemy są rozwiązywane na wcześniejszych etapach wsparcia.

Podczas, gdy w roku 2026 skala nadzorów kuratorskich w powiecie garwolińskim wzrosła trzykrotnie, w stosunku do roku 2023, wskaźnik asystentury rodziny pozostaje na stałym poziomie.

Połączenie danych o asystentach rodziny oraz nadzorach kuratorskich pozwala na stworzenie pełnego obrazu sytuacji społecznej w powiecie garwolińskim. Kluczem do wspólnej interpretacji jest zrozumienie relacji między tymi dwiema instytucjami: asystent to pomoc profilaktyczna i przeważnie dobrowolna, aczkolwiek czasami jest narzucony przez sąd, a kurator to środek reakcyjny i przymusowy. Wysoka liczba kuratorów przy braku asystentów oznacza działanie reaktywne - system kontroluje kryzysy, zamiast im zapobiegać. Tam, gdzie wskaźnik asystentury dominuje nad nadzorami kuratorskimi, system stawia na profilaktykę i wsparcie u podstaw, co stabilizuje sytuację rodzin i chroni dzieci przed ich odebraniem.

To właśnie profilaktyka, dobra praca OPS-u, a szczególnie asystenta rodziny jest najprostszym środkiem do ograniczenia umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych, czy też instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dlatego też ogromną, wręcz podstawową rolę odgrywają ośrodki pomocy społecznej w miastach i gminach. To ich pracownicy najlepiej znają swoich mieszkańców i wiedzą, kto realnie jest zagrożony opuszczeniem środowiska rodzinnego. Tu wychodzi też potrzeba dobrej współpracy ośrodków ze szkołami, stowarzyszeniami, parafiami istniejącymi na terenach gmin.

6.2. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2023-2025

Tabele poniżej ukazują liczbę dzieci z poszczególnych gmin umieszczonych w różnych rodzajach pieczy zastępczej. Trzecia tabela wskazuje dane, które są rzeczywistym odzwierciedleniem ilości procentowej dzieci.

Tabela 20. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej

Miasto/Gmina	2023	2024	2025
Garwolin m.	17	15	16
Łaskarzew m.	14	20	16
Pilawa	12	14	13
Żelechów	6	6	9
Borowie	1	2	2
Garwolin gm.	16	21	18
Górzno	3	3	3
Łaskarzew gm.	7	5	4
Maciejowice	2	2	2
Miastków Kościelny	13	13	12
Parysów	4	4	2
Sobolew	7	9	9
Trojanów	5	3	4
Wilga	2	2	3
Razem	**109**	**119**	**113**

Tabela 21. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Miasto/Gmina	2023	2024	2025
Garwolin m.	9	7	10
Łaskarzew m.	3	7	6
Pilawa	1	1	0
Żelechów	5	6	6
Borowie	0	0	0
Garwolin gm.	4	4	10 (w tym 4 dzieci ukraińskich)
Górzno	0	0	0
Łaskarzew gm.	3	3	0
Maciejowice	1	0	0
Miastków Kościelny	2	2	2
Parysów	5	7 (w tym 1 dziecko ukraińskie)	7 (w tym 1 dziecko ukraińskie)
Sobolew	0	2	5
Trojanów	0	0	0
Wilga	1	3	3
Razem	**34**	**42**	**49**

Ponadto w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2025 r. przebywało łącznie ośmioro małoletnich cudzoziemców doprowadzonych przez Straż Graniczną.

Tabela 22. Odsetek dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w pieczy zastępczej

Miasto/Gmina	Ogólna liczba dzieci	Liczba dzieci w pieczy zastępczej w 2025 r. (rodzinnej i instytucjonalnej)	Odsetek dzieci w pieczy zastępczej [%]
Garwolin m.	3 902	26	0,67
Łaskarzew m.	1 015	22	2,17
Pilawa	2 245	13	0,58
Żelechów	1 720	15	0,87
Borowie	1 010	2	0,20
Garwolin gm.	3 008	28	0,93
Górzno	1 355	3	0,22
Łaskarzew gm.	1 012	4	0,40
Maciejowice	1 480	2	0,14
Miastków Kościelny	985	14	1,42
Parysów	804	9	1,12
Sobolew	1 810	14	0,77
Trojanów	1 445	4	0,28
Wilga	886	6	0,68
Razem	**22 677**	**165**	**0,73**

Powyższe tabele wskazuje na dynamikę zmian oraz skalę problemów rodzinnych w lokalnym systemie pomocy społecznej i pieczy zastępczej. Najwięcej dzieci w pieczy rodzinnej notuje się w gminie Garwolin, mieście Garwolinie oraz mieście i gminie Pilawa, jest to naturalne ze względu na największą liczbę mieszkańców oraz w mieście Łaskarzewie. Najwięcej podopiecznych w pieczy instytucjonalnej generują miasto Garwolin i gmina Garwolin oraz gmina Parysów.

Gminą o wysokiej dynamice jest Miastków Kościelny. Zwraca uwagę nagły wzrost dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w stosunku do lat 2020-2022. Taki skok zazwyczaj wynika z interwencji w rodzinach wielodzietnych.

Gminami stabilnymi, z małą skalą problemu są Borowie, Parysów, Wilga, może to wynikać z mniejszej liczby mieszkańców oraz gmina Górzno, a także miasto i gmina Maciejowice. Ponadto w latach 2023-2025 żadne dziecko z terenów gmin: Borowie, Górzno czy Trojanów nie zostało umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Odsetek dzieci w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej wynosi średnio dla powiatu 0,73%, co jest wynikiem zbliżonym do średniej dla województwa mazowieckiego, tj. 0,65 %. Średnia krajowa stanowi ok. 1,0%. Przywołane dane statystyczne bazują na

oficjalnych opracowaniach Głównego Urzędu Statystycznego oraz rocznych sprawozdaniach Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Na poziomie regionalnym punktem odniesienia są analizy publikowane przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

Najwyższy wskaźnik odnotowano w mieście Łaskarzewie oraz gminie Miastków Kościelny. W tych dwóch gminach wskaźnik jest bardzo niepokojący, bo jest o wiele wyższy nawet od średniej krajowej. Dotyczy to zwłaszcza miasta Łaskarzew, gdzie co pięćdziesiąte dziecko wychowywane jest w pieczy zastępczej. Najniższy wskaźnik występuje w gminach Maciejowice oraz Borowie.

W powyższych danych pojawiają się dzieci ukraińskie. To pokazuje, że system opieki zastępczej w powiecie musiał przejąć również nadzór nad dziećmi uchodźczymi.

6.3. Działania prewencyjne wspierające rodziny w kryzysie celem zapobiegania umieszczania w pieczy zastępczej.

Działania prewencyjne mające na celu zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej opierają się na wczesnym, skoordynowanym wspieraniu rodziny biologicznej w kryzysie. Zgodnie z polskim prawem, odebranie dziecka powinno być ostatecznością, stosowaną dopiero po wyczerpaniu innych form pomocy. Główne filary i narzędzia profilaktyki systemowej obejmują:

1. Praca asystenta rodziny

- Intensywne wsparcie na miejscu: Asystent rodziny pracuje bezpośrednio w domu podopiecznych, pomagając w prowadzeniu gospodarstwa, budżetu oraz odzyskiwaniu kompetencji wychowawczych.
- Powszechność zatrudnienia: Przepisy dążą do obligacji gmin do zabezpieczenia dostępności asystenta dla każdej rodziny zagrożonej kryzysem.

Na terenie powiatu garwolińskiego wszystkie OPS-y posiadają zatrudnionych asystentów rodziny. Ich praca posiłkowana pracą pracowników socjalnych oraz innych instytucji stanowi podstawę pracy prewencyjnej.

2. Specjalistyczna pomoc terapeutyczna i medyczna

- Terapia uzależnień: Szybki dostęp do leczenia odwykowego (alkoholizm, narkomania), które są najczęstszą przyczyną niewydolności opiekuńczej.
- Wsparcie psychologiczne i psychiatryczne: Konsultacje dla rodziców zmagających się z depresją, zaburzeniami psychicznymi czy traumą.
- Mediacje i terapie rodzinne: Rozwiązywanie głębokich konfliktów małżeńskich oraz przeciwdziałanie przemocy domowej na wczesnym etapie.

Specjalistyczna pomoc terapeutyczna realizowana jest na terenie powiatu przede wszystkim przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Garwolinie, Poradnię Rodzinną działającą w ramach PCPR, Szpital Mazowiecki w Garwolinie, prowadzący stacjonarny oddział terapii leczenia zaburzeń rozwojowych dla dzieci i młodzieży oraz niepubliczne ośrodki, gabinety terapeutyczne. PCPR podjął działania do usystematyzowania wiadomości, co do zakresu i rodzaju świadczonej pomocy przez te ośrodki, celem przygotowania specjalnego informatora.

3. Placówki wsparcia dziennego

- Świetlice i kluby środowiskowe: Zapewniają dzieciom opiekę po lekcjach, pomoc w nauce, ciepły posiłek i organizację czasu wolnego, odciążając rodziców.
- Praca z całą rodziną: Nowoczesne placówki nie tylko opiekują się dziećmi, ale angażują też rodziców w warsztaty podnoszące umiejętności wychowawcze.

Na terenie powiatu świetlice takie funkcjonują w 5 punktach. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom w Garwolinie prowadzi 4 świetlice wychowawczo terapeutyczne „Przystań" przy szkołach nr 1, nr2 i nr 5 w Garwolinie oraz w Rębkowie, a także posiada gajówkę w Ewelinie pod Garwolinem na wyjazdy weekendowe i wakacyjne. Świetlice dofinansowywane są z budżetów gmin na terenie których działają, środków z projektów, sponsorów, itp. SPD działa od 1997 roku dzięki poświęceniu nieżyjącej już pani Bogumiły Szeląg, oddanego dzieciom społecznika, dawnej dyrektor obecnego ZS w Miętnem. W codziennych zajęciach świetlicowych uczestniczy ponad 100 dzieci i wielu z nich udaje się wyprowadzić z kryzysów rodzinnych. Piątą świetlicę prowadzi GOPS w Parysowie w budynku biblioteki w godzinach od 12 do 20. Obecnie dla 20 dzieci, a środki pozyskiwane są z projektów lub budżetu gminy.

Niestety na terenie pozostałych 11 gmin podobne świetlice nie działają, a ich zapotrzebowanie na nie jest bardzo duże. W tym miejscu należy wspomnieć, że pracę wychowawczą dla dzieci i młodzieży prowadzi wiele organizacji, takich jak np. Kościół (oaza, KSM, schola, kluby sportowe), organizacje sportowe, harcerskie, biblioteki, domy kultury, jednakże ta praca choć pomocna, nie jest codzienną pomocą i nie jest ukierunkowana li tylko na dzieci z rodzin zagrożonych.

4. Wsparcie socjalne i materialno-bytowe

- Praca socjalna GOPS/MOPS: Pracownicy socjalni pomagają w załatwianiu spraw urzędowych, poszukiwaniu pracy czy poprawie warunków mieszkaniowych.
- Zasiłki i pomoc celowa: Interwencyjne wsparcie finansowe, uniemożliwiające odbieranie dzieci wyłącznie z powodu ubóstwa (co jest prawnie zakazane).

Pomoc materialna świadczona dla rodzin w kryzysie bądź zagrożonych kryzysem jest bardzo istotną forma wsparcia. Brak środków finansowych na zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych sprzyja pogłębianiu się kryzysów rodzinnych. Zadanie te to domena OPS-ów, ale nie tylko.

Istotną kwestię stanowi też odpowiednie włącznie szeroko rozumianego wolontariatu.

6.4. Limit rodzin zawodowych w latach 2026-2028

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie prognozy potrzeb wynikających z danych uzyskanych z gmin powiatu garwolińskiego oraz rozeznania potrzeb oraz praktyki w zakresie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i przedstawia się następująco:
rok 2026 – minimum 3 rodziny zastępcze zawodowe,
rok 2027 – minimum 4 rodziny zastępcze zawodowe,
rok 2028 – minimum 5 rodzin zastępczych zawodowych.

Limit uwzględnia sukcesywne zwiększanie sieci zawodowych rodzin zastępczych. Określenie tego limitu jest podstawą do zawierania umów o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej zawodowej przez Starostę Powiatu Garwolińskiego. Dodatkowo do założonego

limitu należałoby, w miarę potrzeb i możliwości, dodać utworzenie rodzinnego domu dziecka, rodzin pomocowych oraz rodzin pełniących funkcje pogotowia rodzinnego.

VII. Opis systemu monitoringu i ewaluacji.

Koordynatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Garwolińskim na lata 2026-2028 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Garwolinie.

Nadzór nad realizacją Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej opierać się będzie na systematycznym monitoringu, opartym na ilościowych i jakościowych wskaźnikach produktu oraz rezultatu. Ewaluacja postępów obejmie analizę sprawozdań merytoryczno-finansowych oraz weryfikację stopnia osiągnięcia celów głównych i szczegółowych. Kluczowym narzędziem monitorującym będzie karta wskaźników przypisanych do poszczególnych działań, co pozwoli na ocenę efektywności i terminowości realizacji programu.

Program posiada formułę otwartą, co gwarantuje możliwość jego aktualizacji w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby rozwojowe systemu pieczy zastępczej oraz uwarunkowania finansowe powiatu. W celu zapewnienia najwyższej efektywności, przeprowadzona zostanie ewaluacja, obejmującą analizę działań bieżącej edycji. Sformułowane rekomendacje będą stanowić kluczowy wkład w planowanie strategiczne, stanowiąc spójność i ciągłość działań w następnej edycji programu, z uwzględnieniem diagnozy lokalnych potrzeb.

Struktura monitoringu i źródła danych.

Monitoring realizowany będzie w trybie ciągłym przez dział pieczy zastępczej PCPR w Garwolinie, z co półrocznymi sprawozdaniami. Głównymi źródłami informacji będą:

- Raporty pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- Raporty kontroli prowadzonych przez upoważnionych przez Zarząd Powiatu Garwolińskiego osób, tj. dyrektora PCPR i jednego z radnych powiatowych.
- Sprawozdania finansowe dotyczące wydatków na rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo- wychowawcze,
- Analiza ruchu dzieci (przyjęcia/odejścia) w systemie pieczy zastępczej,
- Ankiety satysfakcji przeprowadzane wśród rodzin zastępczych.
- Dane z OPS-ów i instytucji współpracujących.

Wskaźniki ilościowe i jakościowe.

Do najważniejszych wskaźników monitorujących efektywność programu należeć będą:

- Wskaźniki produktu: liczba nowo pozyskanych rodzin zastępczych, liczba szkoleń dla kandydatów, liczba dzieci objętych wsparciem koordynatora,
- Wskaźniki rezultatu: % dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej w stosunku do instytucjonalnej, liczba dzieci usamodzielnianych, wzrost liczby rodzin zawodowych (zgodnie z diagnozą potrzeb na lata 2026-2028).

Ewaluacja i aktualizacja programu.

Ewaluacja końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu roku 2028. Wyniki ewaluacji posłużą do oceny efektywności wydatkowania środków publicznych oraz zasadności podejmowanych działań. W przypadku istotnych zmian w przepisach prawa i zdiagnozowania nowych potrzeb (np. nagły wzrost liczby dzieci wymagających opieki), PCPR przygotuje aktualizacje programu.

Raportowanie.

Informacje o przebiegu realizacji programu przedstawiane będą Zarządowi Powiatu Garwolińskiego oraz Radzie Powiatu Garwolińskiego w formie corocznego sprawozdania z działalności PCPR, zawierającego dane dotyczące rozwoju pieczy zastępczej.

VIII. Zakończenie

Rodziny zastępcze w związku z pełnioną rolą doświadczają wielu trudności. Z badań własnych PCPR w Garwolinie wynika, że rodziny te za najważniejszy problem uważają trudności w relacjach z rodzicami biologicznymi wychowanków. W następnej kolejności wskazują problemy opiekuńczo-wychowawcze dotyczące dzieci w opiece zastępczej, trudną sytuację bytową rodziny, problemy osobiste związane z pełnioną rolą oraz trudności wynikające z postaw otoczenia społecznego. Jako najmniej problematyczne postrzegają relacje w kontaktach z instytucjami działającymi w obszarze wsparcia społecznego.

Rodziny zastępcze utrzymują, że w wypełnianiu ich roli najbardziej potrzebne są im takie formy pomocy i wsparcia jak: wsparcie nauczycieli, pomoc materialna i rzeczowa, wsparcie psychologiczne, organizacja wypoczynku letniego dla dzieci, opieka koordynatora, poradnictwo specjalistyczne, organizacja zajęć pozaszkolnych dla dzieci, terapia dla rodzin i dzieci, grupy wsparcia, szkolenia dla rodzin i spotkania z ekspertami, pomoc wolontariuszy oraz rodzin pomocowych. Jednocześnie ze strony PCPR są widoczne trudności w wypełnianiu roli rodzin zastępczych, zwłaszcza spokrewnionych, takich jak: zbyt rzadkie angażowanie się

ich w pomoc oferowaną przez Centrum taka jak grupy wsparcia, szkolenia, udział w spotkaniach okolicznościowych.

W związku z powyższym konieczne jest rozszerzenie zakresu usług świadczonych na rzecz rodzin zastępczych i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej przez PCPR. Cel główny powyższego programu zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych takich jak:

1. podniesienie jakości kontaktów między rodzicami biologicznymi dzieci i ich opiekunami zastępczymi oraz rodziców biologicznych z dziećmi, zwiększający szanse dzieci na powrót do środowiska rodzinnego – zadanie w głównej mierze do realizacji przez OPS-y, a w nich asystentów rodziny;
2. wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin zastępczych, promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i kształtowanie wizerunku rodzin zastępczych;
3. rozwój sieci współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie rodzicielstwa zastępczego;
4. wsparcie finansowe, rzeczowe i psychologiczne pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej mające na celu ich usamodzielnienie się, próba stworzenia mieszkań chronionych;
5. podniesienie standardu świadczonych usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Umieszczenie dziecka w pieczy rodzinnej jest uznawane za znacznie korzystniejsze dla jego rozwoju niż piecza instytucjonalna. Wynika to z potrzeb psychologicznych, emocjonalnych i społecznych dziecka, które najlepiej zaspokaja stabilne środowisko rodzinne. Piecza rodzinna zapewnia dziecku indywidualne podejście, miłość i warunki zbliżone do naturalnego domu, co bezpośrednio przekłada się na lepsze efekty terapeutyczne, edukacyjne i rozwojowe niż w przypadku pieczy instytucjonalnej.

Poprawa jakości życia małoletnich przebywających w pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej możliwa jest, kiedy istnieją jasno określone cele, zadania do realizacji oraz działania. Wyrazem dążenia do sprecyzowania podejmowanych działań jest właśnie trzyletni program rozwoju pieczy zastępczej. Zakłada się, iż realizacja programu umożliwi w kilkuletniej perspektywie ograniczenie umieszczeń dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz

wyższych standardów świadczonej opieki zastępczej poprzez rozwój szkoleń, szersze wsparcie, pozyskiwanie nowych rodzin zawodowych, pomocowych, rodzinnych domów dziecka i zmniejszenie ilości dzieci w placówce opieki instytucjonalnej. Ideałem zaś by było, gdyby dzieci nie musiały trafiać do pieczy zastępczej…

IX. Spis tabel.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu garwolińskiego 8
Tabela 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu garwolińskiego 8
Tabela 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu garwolińskiego pochodzących z innych powiatów 9
Tabela 4. Liczba dzieci z powiatu garwolińskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów 9
Tabela 5. Dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej .. 9
Tabela 6. Dzieci do 18 roku życia, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą..... 10
Tabela 7. Szkolenia w zakresie pieczy zastępczej – liczba osób przeszkolonych 10
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące liczby przyjętych dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu garwolińskiego w latach 2023-2025 12
Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci przebywających w ciągu danego roku w placówkach na terenie powiatu garwolińskiego 12
Tabela 10. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci opuszczających w ciągu danego roku placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie powiatu garwolińskiego*: 13
Tabela 11. Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci z terenu powiatu garwolińskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem w latach 2023-2025 13
Tabela 12. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych kontynuujących naukę... 14
Tabela 13. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej kontynuujących naukę..... 15
Tabela 14. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie 15
Tabela 15. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na usamodzielnienie..... 15
Tabela 16. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie 16
Tabela 17. Liczba pełnoletnich wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc na zagospodarowanie 16

Tabela 18. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego objętych wsparciem asystentów rodziny i zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej- stan na 31.05.2026 r. 31
Tabela 19. Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim w sprawach opiekuńczych z podziałem na gminy w powiecie garwolińskim- stan na 31.05.2026 r. 32
Tabela 20. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej 34
Tabela 21. Liczba dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej 34
Tabela 22. Odsetek dzieci z poszczególnych gmin powiatu garwolińskiego umieszczonych w pieczy zastępczej 35